

Forma prijímania: disciplína, zvyk, potešenie alebo objektívna norma?

Ján P. Strumilowski, OCist.

22. mája 2023 ✝ Cirkev ✝ Eucharistia

*** Článok z archívu *Christianitas.sk* ***

Vážení čitatelia, nasledujúci článok bol po prvýkrát uverejnený na našom portáli 7. októbra 2020. Keďže považujeme jeho obsah za stále aktuálny, rozhodli sme sa pre jeho pripomenutie.

Redakcia *Christianitas.sk*

„Situácia vyvolaná výskytom koronavírusu viedla k rýchlej reorganizácii cirkevného života v mnohých oblastiach. Zavedené obmedzenia nie sú vždy zlučiteľné s tradičným spôsobom prežívania liturgie. Jedným z najcitlivejších bodov je spôsob prijímania Božieho Tela. Pre mnohých veriacich je veľmi bolestivé, ak sa im odoprie možnosť tradičného prijatia Eucharistie do úst“ píše páter Ján P. Strumilowski, OCist.

Spor o formu prijímania Eucharistie sa tak prehlbuje. Mnoho tradičných veriacich sa nedokáže vyrovnáť s novou „normálnosťou“ a skutočne pociťujú vážne duchovné a morálne dilemy spojené s vnucovaním formy prijímania „na ruku“. Argumentom, ktorý ospravedlňuje takýto spôsob prijímania, je samozrejme starostlivosť o zdravie veriacich. Dnes sa zdôrazňuje, že prijímanie Eucharistie do úst je menej hygienické a môže predstavovať väčšie riziko vystavenia koronavírusovej infekcii. Tento argument samozrejme nie je absolútnym argumentom ani z lekárskeho hľadiska, pretože ho pomerne často spochybňuje aj lekárska komunita.

Napriek všetkým existujúcim svetským argumentom by mali byť pre katolíka záväzné náboženské argumenty. Stáročia katolícka Cirkev presadzovala, že Eucharistie sa môžu dotýkať len posvätené ruky kňaza, čo dnes mnohí v Cirkvi nevnímajú ako smerodajné. Mnohí veriaci však majú morálne zábrany prijímať Eucharistiu v podobe, ktorá sa prieči ich svedomiu. Veriaci by mali mať právo prijímať Eucharistiu takou formou, ktorá nezaťažuje ich svedomie.

Katolík má právo prijímať podľa svojho svedomia

V spore, ako by sa mala prijímať Eucharistia, teda existuje veľa argumentov ohľadom formy prijímania. Nie všetky majú rovnaké postavenie a argumentačnú silu. Argument, ktorý výrazne vystupuje do popredia, je, napriek všetkému, práve právny argument. Podľa oficiálnych pokynov episkopátu v Cirkvi možno Eucharistiu prijímať dvoma spôsobmi: do úst alebo do ruky. Veriaci majú právo na jeho prijatie podľa vlastného uváženia a podľa svojho svedomia. Tento právny argument teda súvisí s argumentom týkajúcim sa slobody svedomia a vnútorného presvedčenia alebo zmyslu veriacich a možno ho verbalizovať vetou: *„Katolík má právo prijímať sväté prijímanie podľa svojho svedomia a nemožno mu nariadiť podľa akej formy, keď sú prípustné dve možnosti.“*

Z pragmatického hľadiska si treba uvedomiť, že ak sa odvolávame na vnútorné, subjektívne hodnotenie veriacich, robíme kardinálnu chybu, pretože nemôžeme subjektívne hodnotenie veriacich vnímať ako najvyššiu inštanciu. Nesprávne pochopená antropologická revolúcia, humanizmus a kognitívny relativizmus má na Cirkev značne negatívny dopad. Liberálne prúdy v Cirkvi celý problém stavajú do pozície, že nie forma svätého prijímania porušuje dôstojnosť sviatosti, ale tú porušuje práve skutočnosť, že to časť veriacich vo svojom svedomí rozlišuje, či chcú prijímať do úst alebo do ruky. Takýto tlak na presadzovanie prijímania len v podobe „do ruky“ v čase koronavírusu môže mať v konečnom dôsledku veľmi negatívny dopad na svedomie veriacich a poľutovaniahodné pastoračné dôsledky.

Jediným správnym argumentom, ktorý možno použiť je teda objektívna pravda o Eucharistii. Koniec koncov je to objektívna pravda, dogma, ktorá formuje duchovnosť a subjektívne cítenie, a nie naopak. Hneď na začiatku by sme sa preto mali odvolávať na učenie Cirkvi o Eucharistii. Čo na to teda hovorí Cirkev?

Krst a Eucharistia sú najdôležitejšie zo všetkých sviatostí

V Najsvätejšej sviatosti oltárnej sa nachádza živý Kristus. Krst a Eucharistia sú dve najdôležitejšie sviatosti. Hriech znevažovania Eucharistie sa považuje za veľmi ťažký hriech, ktorý svojou váhou presahuje aj také hriechy, ako je vražda. Znevažovania Eucharistie vedie ku exkomunikácii, ktorú môže sňať len Svätá stolica.

Najsvätejšia sviatosť nie je nejakým symbolom Kristovej prítomnosti, ale, ako to potvrdil aj Tridentský koncil, je to skutočná a podstatná prítomnosť celého Krista. Chlieb a víno sa pri svätej omši mení na skutočné Kristovo Telo. Túto telesnosť by sme nemali chápať iba v hmotnom zmysle. Eucharistia nie je kúskom Ježišovho ľudského tela, nie je to niečo ako relikvia svätých. Eucharistia nie je fragmentom Krista, je to skutočný a živý Ježiš Kristus aj s jeho dušou a Božstvom. Eucharistia je celý Kristus, nie hmotné znázornenie jeho reality, ani hmotný artefakt jeho osoby, ale skutočný, živý Kristus.

Vzhľadom na povahu Božieho Syna môžeme navyše pridať ešte jeden fakt. V Bohu je bytie a konanie rovnaké. Kristus teda nie je iba vteleným božským človekom, ktorý vykonáva Božie poslanie, ale sám je totožný s jeho poslaním a činmi. On sám je jeho poslaním. A vieme, že Kristovo poslanie sa najviac naplnilo v jeho spasiteľnej smrti, ktorá bola v skutočnosti absolútnou oddanosťou seba samého Otcovi – zasvätením tak úplným, že presahovalo hranicu smrti. V určitom zmysle teda môžeme povedať, že podstatou Synovej existencie je absolútne zasvätenie tejto existencie Otcovi – a to sa zjavilo na Kríži – oddanosť taká mocná, že dosahuje a realizuje seba samého pri obetovaní života.

Ilustračný obrázok, zdroj: wikimedia commons

V Eucharistii teda nemáme iba hmotu Kristovho Tela alebo dokonca Jeho osoby, ale máme v nej aktuálny akt odovzdania sa Syna Otcovi, doslovne *kenózu*, vyvlastnenie seba samého pre Otca. V Eucharistii máme

presne tú istú realitu, ktorá bola zjavená v historickom Ježišovi – to je realita intrinitárneho zväzku Otca a Syna – zväzok, ktorý trvá tak, že vytvára jedného Otca a Syna vo vzájomnom zasvätení. Môžeme teda povedať, že Eucharistii je prítomnosť Krista v dynamickom stave umierania. Jasne o tom svedčí liturgia, ktorá napríklad v texte na slávnosť Najsvätejšieho Kristovho Tela a Krvi hovorí o pamiatke Kristovho umučenia: „Bože, v Najsvätejšej sviatosti si nám nechal pamiatku Tvojho umučenia, nech si tak uctieваме posvätné tajomstvá Tvojho Tela a Krvi...“ Odkazuje tým na biblické chápanie anamnézy, teda činu, ktorý predstavuje predmetnú udalosť. Sviatostné telo tak predstavuje tajomstvo Pánovho umučenia. Preto by nás v tejto súvislosti nemalo prekvapovať, že o tom svedčia aj Eucharistické zázraky. Výskum uskutočňovaný pri príležitosti takýchto zázrakov jasne dokazuje, že pri eucharistických zázrakoch sa v hostiách objavuje tkanivo ľudského srdca v agónii a krv.

Samotný Boh nám dovolil tajomstvo svojho Vtelenia a transsubstanciácie náležite uctievať. Večné Božie tajomstvo sa nám zjavilo v Kristovi – to znamená večný vnútorný život Trojice, to absolútne spoločenstvo lásky, na ktorom máme vo Vtelení Pána účasť. Vzhľadom na tieto skutočnosti zostáva položiť si otázku: Aká úcta je dostatočná vzhľadom na také obrovské tajomstvo Eucharistie? Aký prejav úcty a svätosti zodpovedá miere vznešenosti a dôstojnosti tejto sviatosti? Aká obeta a úcta sú dostatočné na uctievanie si tak obrovského Božieho daru, aký sme dostali a okrem toho – môže existovať pragmatická hranica, vychádzajúca z ľudských úvah, ktorá by obmedzovala mieru tohto uctievania?

Plnosť božstva v najmenšej čiastočke Eucharistie

Podľa učenia katolíckej Cirkvi sa celý Kristus nachádza v každej čiastočke Eucharistie. Medzi celou Eucharistiou a jej najmenšou časťou nie je žiadny rozdiel, Kristus je v plnosti prítomný v každej časti. Rovnako nie je pochybnosť o tom, že práve rozdávanie Svätého prijímania „na ruku“ môže viesť k drobeniu najmenších častí Eucharistie (Pánovho Tela).

Práve kvôli naznačenej a spomenutej doktríne, že v každej časti Eucharistie sa nachádza celý Kristus pristúpila katolícka Cirkev, vedená úctou a rešpektom k Najsvätejšej sviatosti k norme podávania Svätého prijímania do úst. Z týchto dôvodov sa kňazi po celé stáročia neodvážili oddeliť prsty, ktorými držali Eucharistiu až do okamihu očistenia. Až po liturgickej reforme II. vatikánskeho koncilu sa táto citlivosť ku Kristovmu Telu zastúpenému v Eucharistii stratila, alebo sa dokonca začala znevažovať. Vnímanie ľudí sa môže meniť, nie však doktrína. Nemôže triumfovať subjektivismus nad objektívnou pravdou. Samotný argument z dogmy je preto posledným argumentom. Právna argumentácia a odkaz na duchovno-morálne vnímanie sa ukazujú ako najpraktickejšie.

Ako negatívum sa však v dnešnej pandemickej dobe ukazuje skutočnosť, že tradične cítiaci katolíci pri svätej omši je spokojný, ak dostal Eucharistiu pri svätom prijímaní do úst. Je rád, že prijal Kristovo Telo dôstojne a nie v rozpore so svojím svedomím. V duchu vo svojom srdci sa teší a zároveň mu je ľahostajné, že vedľa neho iní prijímajú Eucharistiu nedôstojným spôsobom, pri ktorom môže dokonca prísť k profanácii časti Eucharistie, v ktorej je prítomný celý Kristus. Je spokojný so svojím konaním a nemá žiadne rozpaky nad tým, že zdieľa spoločenstvo Kristovej obety s tými, ktorí síce nevedome, ale predsa riskujú znesvätenie Kristovho Tela bez najmenších rozpakov a strachu. Stáva sa teda členom spoločenstva, v ktorom je Pán znevažovaný a sám pritom necíti žiadne výčitky, resp. si žiadne výčitky neuvedomuje. Vytvára spoločenstvo s ľuďmi, ktorí buď nepoznajú Pána Ježiša Krista tak, ako by ho mali poznať, alebo ho nemilujú tak, ako by ho

mali milovať. Katolík kvôli vlastnému duchovnému pohodliu by sa však nemal stotožniť s eucharistickým spoločenstvom, v ktorom sa s Kristom v Eucharistii zaobchádza bez náležitej zbožnosti. Nejde totiž o naše predstavy a psychologické pohodlie, ale o skutočného Krista.

Sú bežné prípady, keď kňaz odmietol (a na mnohých miestach stále odmieta) dať prijímanie do úst veriacemu z dôvodu pandémie a ochrany zdravia veriacich, napriek tomu, že veriaci prišiel na konci radu, alebo po sv. omši. Sú známe prípady, kedy kňazi karhali a stigmatizovali „*vzdorovitých veriacich*“, ktorí odmietali prijímať Eucharistiu na ruku. Napriek existujúcemu právnomu stavu, ktorý veriacim umožňuje prijímať Eucharistiu podľa ich svedomia, sú časté prípady, keď kňaz odmietne podať prijímanie veriacemu do úst. Neprijateľný je aj tlak mnohých veriacich na kňaza, aby nepodával Eucharistiu do úst a takisto sú neprijateľné aj snahy komunity ostrakizovať katolíka, ktorý chce prijať Eucharistiu do úst.

Na záver by sme nemali ignorovať pastoračný účinok formovania eucharistického vedomia veriacich tým, že sa im dáva Eucharistia „na ruku“. V tejto veci dokonca existuje argument, že prijímanie „na ruku“ vedie k strate posvätného zmyslu, k neúctivému prístupu k tejto ctihodnej sviatosti. V tejto chvíli by však niekto mohol povedať, že ide iba o názor, a teda o subjektívny argument. Existujú napokon aj iní hlboko veriaci katolíci, ktorí tvrdia, že prijímanie Eucharistie na ruku je pre nich spôsob, ako prehĺbiť svoju vieru a puto s Kristom.

V Eucharistii sa k nám Boh radikálne priblížil, k tejto objektívnej realite blízkosti nemôžeme nič doplniť, pretože priblíženie sa Boha k nám je jeho absolútnym dielom. Toto je jedna z paradigiem kresťanstva: neboli sme to my, kto sa priblížil k Bohu, ale bol to Boh, kto sa priblížil k nám. Nie sentimentalizmus nás približuje k Bohu, ale prispôsobenie našej vôle objektívnej miere Božej pravdy. Je na nás, aby sme pomocou Jeho milosti prelomili bariéru hriechu. Prijatie Eucharistie na ruku nás neprivedie bližšie ku Kristovi, ale môže znížiť pocit Božej posvätnosti a majestátu v nás a to nás vzdáľuje od Božej pravdy.

A posledný bod. Stojí za zmienku, že tí, ktorí podporujú podávanie Eucharistie na ruku v skutočnosti dávajú prednosť redukovanému realizmu, oklieštenému a zakorenenému v kontexte humanizmu a dočasnosti. Znepokojujú sa o ľudské zdravie, podstatu Eucharistie a úctu k nej však odsúvajú do úzadia. Odvolávať sa však na subjektívne argumenty znamená, že sa pohybujeme vo výparoch toho istého jedu, z ktorého pramení aj výnimka v neúctivom prístupe k spôsobu nakladania s Najsvätejšou sviatosťou, ako aj mnoho ďalších odchýlok v pastoračnom priestore Cirkvi v posledných rokoch.

URL adresa článku: <http://christianitas.sk/forma-prijimania-disciplina-zvyk-potesenie-alebo-objektivna-norma/>